

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vitae Sanctorvm

Lippeloo, Zacharias

Coloniae Agrippinæ, 1603

Martyrivm S. Thomae Archiepiscopi Cantuariensis: Ex eo quod est à M. Eduardo eius contemporaneo editum. Coronatus est anno Domini 1170. facta est eiusdem translatio, anno octauo Honorij Papæ tertij: ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-42787

*Florentius
occisos ora-
tione serpen-
tes, per aues
exportari
curas.*

obsidere cerneret, eleuatis ad cælum oculis, fusa ad Deum oratione dicto citius pestem illam interneccione deleuit: deinde sollicitus quis eam tolleret, ecce, illo rursus orante uiuum adfuit copia: quæ stratos humi serpentes sustulerunt; Florentio, Christi bonitate admirante & hymnis atq; laudibus mirificè celebrante. Nec mirum sanè, virum illum tantæ simplicitatis tam facilè à Deo exauditum; ut potè qui ab omni profanorum hominum consuetudine segregatus, præcipua oris cordisque munditia enitebat: atque ab omnibus non dico noxijs, sed ociosis quoque verbis abstinebat.

*Euthycius
post mortem
claret mira-
culis.*

Cæterum Euthycius licet in vita nullam miraculorum virtute claruerit, ne alijs multis magnisque dotibus mens eius oruata ad superbiam scopulos allisa in præcipitium rueret; post mortem tamen rerum maximarum gloria reliquias eius Dominus decorauit: atque celeberrimas reddidit.

Vide Not. C. MARTYRIVM S. THOMAE ARCHIE-
Baron. in piscopi Cantuariensis: Ex eo quod est à M. Ed-
Martyrol. uardo eius contemporaneo editum. Coronatus
Rom. est anno Domini 1170. facta est eiusdem trans-
latio, anno octauo Honorij Papæ tertij: qui fuit
Christi 1224. iuxta Genebrardum.

*29. Decè.
Patria &
parètes eius.*

THOMAS Cantuariensis antistes, inter alios, de quibus meritò Anglia gloriari potest, martyrio insignis, generis dignitate, opum gloria, eruditionis laude & animi magnitudine illustris, Londini Britanniam suo ortu illustrauit. Pater illi fuit Gilbertus, mater Mathildis: vterque non opibus

tantum & genere, sed quod multò præstantius est, morum integritate & innocentia nulli civium suorum secundus. Mater cum eum vterò gestaret, de futura illius sanctitate & dignitate varias fertur habuisse visiones: quas ipse sua natiuitate mirabiliter confirmavit, cum videlicet, ipso partûs die ignis è domo egressus paterna, magnam Londini partem inflammavit.

Vt primum per ætatem disciplinarû capax *Dat operam literis.*
 literis adhibitus fuit, breui mirificos in ijs fecit processus; fecissetque maiores nisi fortunæ ludibrium spem cogitationum eius retardasset. Parentes enim in summa rerum omnium opulencia, crebris incendijs ac multis aduersis afflictis casibus, sedulam filij sui instituendi curam remiserunt: atq; postremò morte antè *Parentes aduersa conficiantur fortuna.*
 tempus oppressi magnam illi eû orbitate calamitatè reliquerunt. Neq; tamen idcirco concidit animo Thomas; sed Richerio cuidâ viro opulento & nobili, qui patris hospitio frequenter uti solet, sese adiungens, factò cum Musis iam quodammodo repudiò, venatione & aucupio ferè se oblectavit: canibus auibusque ita gaudens, ut tamen virtutis studium nequaquam desereret; sed corpore ac mente castus & ab omni mendacio alienus in istos pietatis igniculos fouebat.

Cumq; parentibus iam orbatus propria virtute emergere deberet, Osberno cuidam insigni prudentia, & diuitiarû gloria in clyto viro, ei sanguine iuncto, toto ferè triennio adhaesit: cui in acceptis & expensis operam suam summa fide nauabat. Iamque adulta ætate ad hono-

Degit in aula Cantuariensis Archiepiscopi.

Fit Archidiaconus Cantuariensis.

Æmuli eius.

Animi eius magnitudo.

Rex eum facit Cancellarium suum.

honores & mundi huius dignitates aspirare videbatur, cum occulto Dei consilio in Theobaldi Cantuariensis Archiepiscopi noticiam familiaritatemque deuenit: qui tanta eum beneuolentia, propter iucundam morum grauitatem & singularem animi prudentiam, est complexus: ut suis eum consilijs, & publicis priuatisque negotijs adhiberet. Tum verò ludis & omni penitus leuitate reiecta, sensu perurgil & consilio prouidus, talem tantumque se Episcopo præstitit, ut ab eo multis magnisque decoratus beneficijs, tandem Archidiaconus, adiuncta Beuerlacensi Præpositura, crearetur. Nec deerant æmuli qui clam palam modò conuictijs, modò scommatibus eum appetebant: conceptumque virus modis omnibus euomentes ab aula Archipræfulis excludere nitabantur. At ille inanes rabularum strepitus animi magnitudine contemnens, semper ad maiora nitabatur: utpotè quod excelsi animi flamma humili loco hærare non posset.

Itaque Archiepiscopus perspecta viri virtute, singulari sapientia, & consiliorum maturitate eum Regi ab eximia prudentia, fide & veritate commendauit. Rex explorata prius viri integritate, præstantique virtute, confestim eum totius regni Cancellarium constituit: auctumque honoribus, cumulatam diuitijs; prædijs denique & possessionibus; non minori quam seipsum electo militum numero stipauit. Adamabat enim vehementer eximiam viri prudentiam, cæterasque dotes, quas plena manu Dominus in eum congesserat. Nullus eo discretior; nullus munificentior; nemo prudentior habebat.

habebatur. Tantam sibi & Regis & totius regni conciliarat gratiam: vt non minori cunctis amori, quam admirationi esset.

Interea Theobaldo ex humanis sublato, Rex Cancellarium suum, quod eum sibi suisque rebus ad omnia obsecurum speraret, in defuncti Antistitis honorem summa cum auctoritate substitui curauit. Coactum est Londini Concilium; confirmata electio: & Thomas solenni deuotione Cleri, atque mirifica populi totius gratulatione Cantuarium introducit. Ibi consecratus, cum suscepti muneris dignitatem difficultatemque sedulo perpenderet, tum maioribus virtutum omnium adminiculis ad tanti oneris administrationem opus esse decernens, post diuersos poenitentiae labores spontaneè susceptos, Canonorum, quos regulares vocant, institutum habitumque est amplexatus; terrenisque rebus procul ab animo remotis, tota mente caelestia est consecratus: seuis in seipsum exactor; vt hostiam viuam, sanctam, Deo placentem sese mactaret & immolaret. Gulam tenui domabat victu; illicitos animi motus sacre lectionis & orationis assiduitate comprimebat; naturalis incendij flammam somno breuiori & elicio aspersori coërcebat. Quidquid antea mundanum & fluxum senserat, largo lachrimarum imbri diluit; & pij amoris incendio in ara cordis concremauit: graueque sibi bellum indicens, quas prius sordes peccatorum contraxerat, poenitentiae nitro egregie expurgauit. Iustitiae adeo tenax erat, vt nullis vel minis vel blanditijs ad prauam semitam inflecti posset. Post habita quoque terreni Regis voluntate

Ggg & b.

*Consecratur
Archiepiscopus
Cantuariensis.*

*Amplectitur
institutum
Canonorum
Regularium.*

*Sibi ipse
crebellum
indicit.*

& obsequijs, sacris summum sibi Regem conciliabat vigilijs, ieiunijs, precib⁹, lectionibus, & quod caput in eo erat, largissimis elemosynis. Tantam enim pauperum multitudinem fouebat quotidie, vt citius petentes desse, quam dandi voluntas in eo deficere videretur. Atque vt largissimus benignitatis fons perpetue flueret, possessiones Ecclesie conseruabat, alienatas recuperabat; pristinumque Ecclesie suae ius reformabat.

*Innumeros
fouet pauperes.*

Patitur persecutiones.

Hæc res cum sacrilegos quosdam rerum Ecclesiasticarum vsurpatores pessime haberet, tum nihil non moliti sunt, vt Regem eiusque familiam Antistitem concitarent; opportunis ad eam rem vsu calumnijs: dicentes eum regias consuetudines & donationes velle abolere, & ad præscriptum Canonum, Clerum populumque moderari. Hinc ipse Rex suspicatus se contemptui haberi ab eo, quem tanti fecerat, eoque dignitatis & honoris exuerat, crescente sensim animi acerbitate, eum à secretis amouit consilijs: & diuis factisque occultum animi virum expromere cepit. Postremo ab impotenti iræ suae dominatu victus Rex, convocata Episcoporum multitudine, presente Archiepiscopo regnique proceribus, sancitas iam olim ab auo suo regni consuetudines, quas ipse propositurus esset, confirmari postulauit. Ibi tunc Thomas ecclesiasticæ libertatis vindex eximius, nullius se parere velle legibus respondit, quæ cum diuinis aperte pugnarent. Applaudunt constanti prudentique viri responsio antistites omnes; vno tantum excepto; qui vt amissam iam ante Regis amicitiam recuperaret, foeda se adulatione contaminans, clam persuasit Regi, vt ali-

*Contradicit
Regi quædam
contra fas
exigentia.*

aliquot antistites quavis tãdem ratione ab Archiepiscopi partibus auelleret: quò sic demũ coniuñctis viribus robustum illius pectus expugnarent. Cessit hoc Satanæ insidijs ex animi sententia, & tres episcopi in fraudem impulsu iniquas Regis partes per fas perq; nefas tueri, fouere, & æquas ac iustas esse docere conati sunt. Accessit præterea Abbas quidam, magnæ existimationis vir; qui è transmarinis superueniens regionibus, affirmabat se summi Pontificis & Cardinalium adferre literas, quibus Cantuariensem Præsulem ad consentiendum Regi hortabantur. Adhibuit deindè exactissimã, qua plurimũ pollebat oris facundiã Abbas; qua tandem viro sancto suasit, persuasitque: vt auitas regni consuetudines seruaret. Thomas cum nihil fraudis subesse existimaret, verbo promisit, Regi se consuetudines diuino iuri non contrarias seruaturum. Tum Rex vt palam coram omnibus idem polliceretur, vrgeret cœpit. At Archiepiscopus latẽtem fraudem ilicò sentiens, grauitèr ingemuit: & seipsum nimix facilitatis damnans, pedem retraxit. Spectabat enim hoc solum Rex vt Ecclesiasticam libertatem in ius regium redigeret: & ipse vitæ pariter necisque potestatem in Christi Sacerdotes haberet. Quod ne fictum falsumq; videri possit, simulque vt intelligi queat, quam iustè ac sanctè Archiepiscopus se Regi opposuerit, non erit abs re, vel sola sex iniquæ constitutionis capita, ab Rege oblata, subiungere.

Itaque petebat Rex: Ne ad sedem Apostolicam sinè Regis, licentia appellaretur. Ne

Ggg 2

Archi-

Quidã episcopi malè persuasi ad-baren Regi.

Abbas cum iustam nefarij dolus.

Auitas, hoc est, ab Auo Regis institutas.

En impiam Regis mentem.

*Rex iniqua
constitutio-
nis arxici
sue capita.*

Archiepiscopus & episcopi è regni finibus sine licentia Regis excederent. Ne sententiam excommunicationis in Regis subditos proferrent. Quod non liceat Episcopo aliquem de periurio vel læsa fide coercere. Quod Clerici sæcularibus subiecti iudicijs punirètur. Quod laici, seu Rex, seu alij, causas de decimis ve ecclesijs deinceps tractarent.

*Constantia
S. Thomae
pro Ecclesia
stica libertate
se tuenda.*

Hæc cum vir sanctus constanter reijceret, Rex vehementi ira excandescens, Clero minas intentare, & Ecclesiæ perniciem moliri. Duo adhuc antistites sacro Præsuli suo adhærebant: qui imminentis periculi magnitudine percussis, precibus lachrymisque Thomæ animi ad Regis voluntatem inflectere conati sunt. Accessere dein milites duo, ex eorum numero

*Malè per-
suasus à bo-
nis viris con-
fentit Regi.*

quos Templarios vocant, fidei sanè & veritatis amantes: quorum lachrymis & obtestationibus fractus tandem Archiepiscopus (præsertim quod affirmarent Regem nihil novi moliturum) publicè spondit, se bona fide leges & regni consuetudines seruaturum. Rex confestim, Audistis, inquit, quid promiserit Archiepiscopus. Volo igitur ut idè reliquis præcipiat episcopis. Et Thomas; Permitto, inquit, moxque assensere omnes. Tum Rex leges sui recitari, & sigillo Archiepiscopi muniri præcepit. At Thomas, deprehensa fraude, incredibili animi dolore affectus, interposita fide, quam Deo debebat, negavit hoc se viuo su-

*Sibi ipsi in-
terdicit Missæ
sacrificium.*

turum. Indè è regia excedens sese lamèris tradidit: totusque sibi ipsi supra modum iratus, à sacrosancto Missæ abstinuit officio: donec à summo Pontifice esset absolurus.

Rex interea, eiusque ministri, odio & ira in Antistitem furentes, multis eum & intolerandis diuexabant cōtumelijs: quas ille insita animi magnitudine ita sustinebat, ut mortem etiā pro Ecclesiasticā libertatis defensione subire paratus esset. Erant per id tempus dissoluti admodum Clericorum mores, multiq̄ue diuini pariter & humani iuris fractis repagulis per omnia libidinum genera vagabentur. Quos cū Rex sæculari subiectos iudicio, pro criminum varietate supplicio affici vellet, Archiepiscopus sese constanter opponens, non tulit, ut in sanctæ matris Ecclesiæ contemptū diuino cultui mancipati laicis legibus plecterētur. Quin potius à se puniendos asserens, Regem magna animi libertate reprehendit, quod Ecclesiastici iuris potestatem nefario ausu sibi sumeret. Tum verò vehementius excandescens Rex, omnia mentis suæ consilia in apertam Pontificis conuertit perniciem; implacabili animi indignatione commotus: quam solus Sacerdotis sanguine leniri posse apparebat.

Itaque regio furori temporiq̄ue non nihil cedendum esse ratus, ut ope & auctoritate Summi Pontificis desolatæ Ecclesiæ & oppresso gregi subueniret, paucis assumptis nauem ingreditur; sed nauis Regis iram veriti, negabant se hoc vento, eo posse pertingere, quo ipse velit. At ille comiter, Si etiam, inquit, vēti nobis aduersantur, Domini fiat voluntas. Dum hæc fiunt, miles quidam è Regis domesticis calumniam viro sancto apud Regem intenuit. Indictus tunc erat Norhantume publicus conuentus. Ibi citatus Archiepiscopus

Ggg 3 excu-

*Ecclesia
Cl-ri libero
tat: m. con-
stant: sime
defendit.*

*Nauis esse
nolunt tra-
ducere.*

*Accusatur
falsò apud
Regem.*

excusat se per morbum, quo grauius cōfici-
batur. Iratus Rex excusationem non recipit;
pūans eum iudicium subterfugere. Citatur
ergo ad Regis tribunal. Comparet vir sanctus;
orat submissè, vt pro vtriusq̄ salute patiat̄ur
ipsum ad Pontificem ire. Indignatur ille; iu-
bensq̄ue ocus decerni, qua poena sit multan-
dus, quingentarum librarum condemnatur.
Ingemiscit Christi Sacerdos, in loco iudicij
iniquitatem videns. Agitur deindè de eo quod
miles ei intentat̄. At Archiepiscopus magna
libertate respondēs, negat eam rem ad regios
pertinere ministros, sed ad Ecclesiæ iudicium:
neque posse, ait, militem intentatum crimen
probare. Is miles eodem anno cum duobus fi-
lijs extinctus est; quòd non esset veritus mitte-
re manum in Christum Domini.

Cū hac via modoq̄ue nihil proficerent ad-
uersarij, eo conuersi sunt, vt eorum, quæ in of-
ficio Cancellarij gesserat, redderet rationem:
licet iam antè publicè atque honorificè ab e-
iusmodi liber pronunciatus fuerat. Laborabat
tūc graui dolore splenis: lectoq̄ue affixus aeger
trahebat spiritū; & tamen rationē reddere co-
gebatur. Alterò itaque die ad regiam iturus,
oblato prius cum multa animi pietate & la-
chrymis Missæ sacrificio, stolā induit, & dex-
tera Crucem tenens, pro Ecclesia decertaturus
ad Regem perrexit. Ibi tunc duo episcopi, vi-
sa Cruce, vt eam deponeret, hortati sunt: asse-
rentes eum gladium aduersus Regem ferre.
At ille, Crux, inquit, pacem adfert, non gla-
dium: pacificans quæ in cælo & in terra sunt:
& ego pacem volo, nec Crucem depono. *Inte-*
rim

*Citatur ad
tribunal Re-
gis.*

*Dimittatur
500. libra-
rum.*

*Vltio diuina
in accusato-
rem impium.*

*Cum exerce
pergit ad
regiam.*

Colof. 2.

rim audit à quibusdam, qui Regis consilio interfuerant, eo die, ni sibi consulat, se vel capitis vel certè carceris damnandum esse. Ille verò pro se intrepidus, pro Ecclesia anxius, ad summum prouocat Pontificem. Ea re cum omnes haud mediocriter turbarentur, tū Vintoniensis antistes, vt episcopatu se abdicaret, eumque Regi permetteret, hortatus est. At ille: Non ea, inquit, conditione episcopatū suscepi, vt Regi eum tradam, sed vt pro illo etiam meipsum impendam.

Prouocat ad Pontificem.

Inter hasce aliasque difficultates innumeras, improbo malignorum quorundam horatatu, & venenato sibilo, postremò tanquam communis pacis proditor carcere damnatus fuit. Qua accepta sententia, non stans, ne derogaret sacerdotij dignitati, sed sedens respondit magnificè, maiorem à minoribus non debere iudicari: se illorum non teneri sententia. Ordo, inquit, confunditur, si pastorem ouis, magistrum discipulus, patrem filius verberet.

Damnatus carcere vis sanctum.

Non tantum aurum ferrum antecellit, quantū sacerdotium regiam potestatem. Addidit etiam post interpositam appellationem nolle se audire iudicium. Quibusdam dicentibus, quod amplas à Rege obtineret hæreditates, respondit ille: Non est hæreditas quam teneo: nec à Rege, sed à Deo sunt, cui in elemosynam data sunt, quæ obtineo. Grauius deinde præcipiens, ne ea die in ipsum ferrent sententiã, sed eumque Apostolicam appellans, nihilominus condemnatus est. Abeuntem illū è Concilio, vndiq; conuicijs insectantur; clamitant, Ecce proditor Regis abit: certatimque

Sacerdotium præstantius regia dignitate.

Vide quantum vis tantum lacereur conuicijs.

contortis eum appetentes straminibus, alijq[ue] id genus contumelijs, haud multum aberat, quin discerperent, ni Regius satellites illatum eum conseruasset dimississetq[ue].

Tum verò vir Domini solo patientiæ clypeo munitus, solis sex ministris comitatus, cæteris metu Regis hinc inde dilapsis, ad monasterium abiit: vbi retrò altare, tanquam tuto ibi quieturus, lectum sibi parari iussit. Profundis autem imminentibus tenebris, duobus fratribus & famulo iurimis fideli stipatus, vbe egressus est: largissimorum imbrium beneficio & hyemalium tempestatum beneficio infidias deuigans. Tota verò nocte iter agens primum Lincolniam venit; vbi mutato & habitu, & nomine, (nam frater Hermanus dictus est) alio se contulit: ac tandem, ingenti miseriarum cumulo deuorato, Romam appulit. Ibi cum prudenter Ecclesiæ causam coram Pontifice ageret, tum sanè constanter, Cardinaliū quorundam, qui Regis partes tueri nitebatur, argumenta ita confutauit: vt non mediocrem ea die optimi Pastoris & Pontificis laudè obtineret.

Cæterum Rex Angliæ vt percepit illū iam in tuto collocatum, furorem suum rabiemq[ue] in omnes eius cognatos conuertit: neque vlla vel ordinis vel gratiæ, vel sexūs habita ratione, nudatos facultatibus, è toto regno proscripsit: vt maiore animi dolore viro sancto inureret. Fuit ea cognatorum calamitas sancto martyri perquam acerba. Sed Deus afflictū propter se martyrem suum nequaquam deseruit. Permo- uit enim Franciæ Regem regniq[ue] proceres, vt li-

*Clam exco-
dit è regno.*

*Venit Ro-
man.*

*Cognati eius
multe mul-
tantur.*

*Franciæ Rex
& Præceres
ei multa lar-
giuntur.*

vt liberaliter ei suppeditarēt, quod & ipsi & omnibus cognatis eius sufficeret. Degebat tunc vir sanctus in Pontiniacensi monasterio; vbi annis admodum duobus incredibili vitæ austeritate sese afflixit, & multis certaminibus ad martyrij palmam exercuit. Porro Rex Angliæ dictis factisque innocentem persequens, Abbatem Cisterciensium (cui Pontiniacenses æquæ, vt alij eiusdem instituti monachi parebant) per literas significauit, vt eum monasterio excluderet: ni mallet breui omnes eius Ordinis monachos in Angliam degentes recipere. Quod ex Abbate vt rescituit Thomas, ilicò præsentem rerum suarum statum, per omnia lamentabilem, Ludouico Franciæ Regi per literas aperuit; qui Pontiniacum ocyùs aduolans, inde eum honorificè secum abduxit: atque in S. Colombarum monasterio, Senonibus propinquo, collocauit: vbi regijs impensis annos quatuor sustentatus est. Et quidem licuisset in episcoporum & Archiepiscoporum aulis demorari, consuetisque honoribus circumfluere: sed vt reconditum diuini amoris ignem in cordis sui penetrabili turtius foueret, excitaretque sopitum, vitabat publicum; totumque sese Deo in holocaustum offerens, precibus lachrymisque ad futurum martyrij certamen mentem pariter & corpus aptabat. Neque enim sola cogitatione acerbissimos corporis cruciatus pertractabat, sed amoto à dorso cilicio, facellanum singulis noctibus in corpus flagello, vsque ad sanguinem sauire cogebat: ita vt nonnunquam facellanus ipse fatigatus succumberet. Iam antè enim secundum quietem à Christo præmonitus

Absentem etiam persequitur Rex Angliæ.

Rex Franciæ eum magnè afflicti honorè fouet.

En quomodo hic vir sanctus corpus suum castiget & in se uirtutem re-

Ggg 5 fucgat.

fuerant, Ecclesiã eius sanguine esse illustrandam. Itaque vir magnanimus, vt maiore cum Christi gloria & Ecclesiæ utilitate certamen illud perageret; tanquam fortis & gnauus miles; qui in æstiuis, aut hybernis agit, aut dum induciæ præstant; nequaquam inerti otio contabuit, sed omni certaminum genere ad futuram palæstram die nocteque sese exercuit.

*Renouatur
in Angliam
post septimū
exilij sui an-
num.*

*Quosdam ex
abominatis,*

Tandem post longa exilij incommoda, post varias velitationes, quæ inter Franciæ Regem & Angliæ, viri sancti causa, agitatae sunt, septimo exilij anno pax restituta; & libera in Angliam redeundi potestas Archiepiscopo facta est. Sed vir sanctissimus non ignorans nihil sibi in hac vita præter tentationes & pericula superesse, tanto feruentius ad futuram properabat vitam, quanto certius ad palmam se accedere prospiciebat. Itaque ad sedem reuersus, summa cum animi deuotione ac puritate Christi celebravit natalitia; peractaque concione, vnum ex regijs ministris terribili sententiâ perculit: itemque Randulphum hominem sceleratum, totius malitiæ incentorem anathemati subiecit.

Postremò adiecit: A Christo IESU sine maledicti, qui inter me & Dominum meum Regem odij & discordiarum fomitem suscitant. Hæc vt in regia omnium sermone diuulgata sunt, Rege admodum stomachante atque inertiam suorum ipsis exprobrante, quod à plebeio quodam (vti aiebat) clerico ipsum tam probrosè paterentur illudi, quatuor viri nobiles & genere conspicui; mox in necem sancti viri conspirarunt; atque Rege inscio Cantuariam

riam nefarium facinus patraturi, mare traiecerunt.

Igitur altero, post sanctorum Innocentium, die pestifera cogitatione pleni, ad Archiepiscopum venere; cui pro honorifica non minus, quam pacifica salutatione, maledicta reddere: adeoque in Praesulem sanctissimum furore & rabie exarsere, ut si per alia licuisset hasta pro-

tinus eum confodissent. Tandem post minas & conuicia sacrilego ore in Christi Sacerdotem congesta: ex mandato Regis, ut illi fingeant, cum omnibus suis in regno excedere iubent. Quibus episcopus: Non veni, inquit, ut fugerem: sed ut pro commisso mihi grege ad mortem usque decertarem. Non me terrent minae vestrae; non gladii: qui si prompti paratique sunt ad ferendum, promptior ego ad martyrium obeundum. Illis cum clamore & contumelijs abeuntibus, vir Dei animo imperterritus suos consolabatur: se interim nulla consolatione egere, vultu verbisque egregie declarans.

Mox illi loricati, securibus gladiisque armati reuertuntur. Cumque obseratis foribus introitum non inuenirent, occultiore per pomarium via ad ligneam sepem diuertunt: ferroque & magna vi aditu patefacto, penetralia domus ingredi parant. Eo horribili strepitu ministri & Clerici penes omnes territi vehementer, fuga salutem quaesire. Pauci qui remanserant, ut in ecclesiam se recipiat, sacroque asylo imminens mortis periculum redimat hortantur. Recusat ille: indignum Sacerdote esse docens, mortem pro Ecclesiae libertate & iustitiae defensione formidare. Instant nihilominus monachi;

orant

Quatuor Regis aulici Cantuariam veniunt ad occidendum Archiepiscopum.

Mentuntur turpiter in eius presentia.

Clerici omnes ferè praetimore eum deserunt.

orant obsecrantque. Cumque nulla vel ratione, vel precibus, permouere eum possent, inuitum tandem & reluctatem in Ecclesiam asportant. Sequuntur cursu rapidissimo quatuor illi nobiles cum Hugone deplorata nequitia diacono; armis pariter & verbis necem spirantes, Monachis autem fores Ecclesiae obserare volentibus vir sanctus acriter restitit, praclare suos instituens: Triumphum ex hoste, patiendo quam pugnando fieri celebriorem.

Sententia.

Sacrilegi in Ecclesiam irruunt, vt eum occidant. Inuita animi eius fortitudo.

Interea sacrilegi adsunt carnifices; Thomam Beketh, Regis & regni proditorem furibundi inclamantes. Eo respondente, maiori contentione vociferantur: vbi est Archiepiscopus? Tum ille intrepidus plane atque imperterritus, Ecce adsum, inquit, non regni proditor, sed sacerdos: paratus pro illo sanguinem fundere, qui, me precioso suo sanguine a morte redemit. Illis vrgentibus, vt percussos anathemate absolueret, respondit vir sanctus: Tum demum absoluam, vbi iusto animi dolore, ob admissa facinora, prostratos videro. Et illi: Nunc igitur morieris, & pro meritis recipies. Non recusato, inquit ille, gloriosam pro Domino meo mortem subire, vt Ecclesia meo sanguine pacem & libertatem assequatur. Mox illi facto impetu, extra Ecclesiae fores extrahere eum conantur, vt illic aut gladijs confoderent, aut vinculis constrictum in carcerem abriperent. Sed cum difficile loco moueri posset, & vnum ex eis acrius insistentem remouisset, is terribili incensus furore, enssem contra eius verticem vibrauit.

Tum vero pius & sanctus Antistes, cernens pro-

promissam martyrij adesse coronā, cervicem
 instar orantis inclinavit: iunctisque & sursum
 erectis manibus suam & Ecclesie causam Deo
 commendavit. Vix ea prolocutum, nefandus
 vir veritus ne populus eum ex manibus ipso-
 rum eriperet, coronam capitis eius, inflicto
 vulnere, tanta vi amputavit, ut pariter secaret
 & præcideret brachium isthæc referentis: qui
 solus, cunctis & monachis & clericis in fugam
 versis, sancto martyri constanter adhæsit, &
 inter vlnas eum cōtinuit, donec altera earum
 amputata est. Additus indè est & alter ictus:
 què immoto corpore placidè excepit. Tertio
 percussus, flexis genibus submissa voce dixit:
 Pro nomine IESU, & Ecclesie defensione mori
 paratus sum. Tum verò tertius ex illis sacri-
 legis percussoribus, ita procumbenti graue in-
 flixit vulnus, ut cum sanguine pariter è capite
 cerebrum in eius faciem deflueret. Quarto in-
 terim superuenientes abigente, ut ceteri in ea
 cæde liberius versarentur, postremò loco ac-
 cessit is, quem antè diximus, Hugo execrabilis;
 positoque in collo sanctissimi martyris pede,
 quod finè horrore dici non potest, cerebrum
 cum sanguine per pavementum sparsit, aitque
 ad illos quatuor: Abeamus hinc: iste, posthac
 non resurget.

In his omnibus incredibilem licebat sancti
 martyris videre constantiam, ut qui neque ma-
 num, neque vestem percussoribus opponeret:
 imò nè gemitum quidem aut aliquam doloris
 significationem exprimeret. Hoc igitur modo,
 cæde patrata, infoelices illi & ceteris homici-
 dis immaniores, gloriabundi per ædes Archi-
 episco-

*offerit eervu-
 cem percussoribus.*

*Hic videtur
 Author seip-
 sum signifi-
 care.*

*Tertio ictu
 sanditur
 martyris ce-
 rebrum.*

*Nefandum
 & horribile
 facinus Hu-
 gonis Diacono-
 ni.*

*Magna viri
 sancti patien-
 tia & con-
 stantia.*

*Diripitur
domus Ar-
chiepiscopi.*

episcopi discurrunt; aurum, argentum, vestes, vasa preciosa, libros & Ecclesiae chartas, per multaque alia diripiunt. Indè in eius clericos, clientes & parentes, publica potestas suam exercet tyrannidem, diuersisque affectos contumelijs, priuat facultatibus: ita vt miseri & medici per ignotas dispersi regiones vagarentur. Magno sanè omnibus horrore fuit tam crudele facinus in ecclesia designatum.

*En vt cor-
pus occulte
domarit.*

Postero die sacrum martyris corpus ad abluendum de more nudatum, aspero & porrecto ad genua succinctum cilicio, est inuèctum. Quæ res largos ex præsentium oculis lachrymarum expressit imbres: cum cernerent tantum penitentiae rigorem, qui antea paucissimis vix familiaribus cognitus fuerat. Conditum indè est venerandum corpus honorificè admodum atque reuerenter; quod tantis non multò post illustratum est miraculis, vt ea fidem planè vincere putarentur: nisi adeò manifesta & & gloriosa forent, vt multiplicatis ipsa etiam aduersariorum impietas ijs cedere coacta fuisset.

*Sepulchrum
eius eximij
miraculis ce-
lebre.*

*Deus vlcif-
citur marty-
ris sanguinè.*

Cùm autem toto bienio, demptis diebus decem, diuinæ laudes, & Missarum solennia in eius ecclesia conticuissent, subitò & præter omnem expectationè, Deo fusum martyris sui sanguinem vlciscente, turbulèntis seditionibus regnum agitari cœpit: bellaque intestina adeò illud dilacerarunt, vt filius in patrem, pater in filium insurgeret: prorsus vt tota Anglia à facie cladis imminentis contremisceret. Obsidebant eam hostes vndique; & intus exitiales

vasta

vastabant seditiones: ita ut nihil præter extremum excidium superesse videretur.

Itaque sancti martyris aduersarij animis fracti, cum Deo in gratiã redire, & admissum crimen dignis pœnitentiã lachrymis delere studere. Denique ipse Rex per visionem admonitus, nullam aliam, nisi conciliato martyre, recuperandã pacis superesse ratione: corde cõtrito & humiliato ad monumentũ beati martyris veniã petiturus properauit. Cumq; Cantuariam venisset, ab æde B. Dunstanni ad summum templum vsque, in quo S. Thomas cõditus erat, nudis pedibus & cõmuni veste lachrymabundus processit: non pedum teneritudine, non viarum asperitate retardatus. Vbi ad ecclesiã fores venit, procidit & adorauit: porro locum ingressus, qui eius martyrio consecratus est, lachrymis infudit: deindẽ dicta confessione coram Episcopis, multo cum tremore ac reuerentia ad loculũ martyris accessit: ibique toto corpore prostratus, fuso, cum crebro singultu, lachrymarum imbre, palam se reũ proclamauit; veniamq; precatus, quod sanctũ virum tam perrinaciter esset persecutus, non tamen occidi voluisset: omnia Ecclesiã iura & dignitates in integrum restituit; additisq; insuper è suo 30. librarũ redditibus supplex martyris pro se ad Deum intercessionẽ postulauit. Deindẽ (neque enim hic finis erat) exteriori se nudans veste, caput & scapulas in tumuli fenestram magna humilitate submitit; primoq; ab Episcopis quinq; cæsus est: deindẽ à monachis amplius 80. ternos accepit ictus; atque ita solenniter absolutus est. Post hæc nuda residens

/hura

Obserua singularem Regis pœnitentiã.

Rex omnia iura & dignitates Ecclesiã restituit Cantuariensi.
Nota hæc.

humo; nudis, ut venerat, pedibus; atque ieiunio
toram illam in precibus exegit noctem; præ-
clarum atque admirandum cunctis Principibus
& Regibus se præbens exemplum; quale in hi-
storijis non faciliè reperire liceat.

Eodem autem illo die, quo Rex pro suis in
martyrem peccatis satisfacturus, Cantuariam
venit: Comes Flandriæ, qui cum immenso ex-
ercitu in Angliam trajcere statuerat, mutata
illicò sententia, recessit. Altero verò die Sco-
tiæ Rex, Angliam vastaturus, in acie compre-
hensus est: & breui omnes conticuere hostes.
Neque dubium sanè, quin Thomæ potissimum
precibus meritisq; optata regno redierit tran-
quillitas: Præstante Domino nostro Iesu Chri-
sto, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & re-
gnat in secula seculorum: Amen.

Coronati sūt

teste C. Baro.

Tom. 2. An-

nal. anno

Christi 1301.

Marcel. Pa-

pæ 5. Diocle.

& Maxim.

Imp. 13.

30. Decē.

Comprehen-

ditur à Venu-

siano Præsi-

de.

Sabinus con-

fringit Iouis

simulachrū.

MARTYRIVM SS. SABINI EPISCO-

pi, Exuperantiij & Marcelli Diaconorum, &c.

Ex ijs quæ extant in Martyrolog. Venerabilis

Beda, & Archiepiscopi Adonis.

BEATVS Sabinus Spoletinus antistes cū
diuinis eloquijs egregiè instructus, præ-
stanti sua facundia Christianam rem mi-
rificè locupletaret, Venustianus Tuscæ Præ-
ses de cultu deorum suorum sollicitus, cū duo-
bus diaconibus Exuperantio & Marcello, &
multis clericis, eum comprehendit: & domum
suā perductos ad thura Iouis simulachro, quod
mira superstitione colebat, offerenda compelle-
re nitēbatur. At Sabinus hominis errorem mi-
seratus, fusa ad Deum oratione, simulachrum
mani-